

XIV PREMI JAUME CARESMAR

Atorgat pel jurat format per:

Pere Camps i Oviedo (president)

Pere Pascual i Domènech (secretari)

Miquel Gutiérrez i Poch (CECI)

Ricard Soto i Company (Centre d'Estudis Antoni de Capmany)

Rosa Ma. Parés i Marimón (vocals).

Quan la terra lluita. La defensa de la vila d'Igualada durant la Guerra Civil catalana*

Pol Junyent Molins**

Institució Milà i Fontanals (Sic-Barcelona)

Cuando la tierra lucha. La defensa de la villa de Igualada durante la Guerra Civil Catalana

The defense of Igualada during the Catalan Civil War (1462-1472)

RESUMEN

El estudio que se presenta a continuación es una primera aproximación a la estructura y organización de la defensa de la villa de Igualada durante la Guerra Civil Catalana (1462-1472), conflicto bélico y político que enfrentó al rey Juan II de Aragón contra las instituciones del Prin-

ABSTRACT

The aim of this study is to do a first approximation on the organisation and structure of the military defence during the Catalan Civil war (1462-1472) of the town of Igualada. This military and political conflict faced the King John II of Aragon and the Institutions of the Principality of Ca-

* Aquest estudi s'emmarca dins del projecte de recerca aprovat i finançat pel MINECO «Tripulacions, armaments, construcció naval i navegació en la Mediterrània medieval» (MINECO HAR2013-48433-C2-1-P), dirigit per la doctora Roser Salicrú i Lluch (IMF-CSIC). Abreviacions utilitzades: ACA = Arxiu de la Corona d'Aragó; ACAN = Arxiu Comarcal de l'Anoia; AHCB = Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona; AMI = Arxiu Municipal d'Igualada; API = Arxiu Parroquial d'Igualada; C = Cancelleria; c. = conseller; col.l. = col·lecció; coord. = coordinador; CSIC = Consell Superior d'Investigacions Científiques; DCVB = *Diccionari català-valencià-balear*; dir. = director; ed. = edició/ editor; f. = foli; G = Generalitat; IMF = Institut Milà i Fontanals; MR = Mestre Racional; núm. = número; p. = pàgina; r = recte; reg. = registre; RP = Reial Patrimoni; v = vers; vol. = volum.

** Llicenciat en història i màster en cultures medievals per la Universitat de Barcelona. Actualment és investigador predoctoral de la Institució Milà i Fontanals CSIC Barcelona. És membre del Grup de Recerca Consolidat de la Generalitat de Catalunya *La Corona catalanoaragonesa, l'islam i el món mediterrani* (CAIMM-2014 SGR 1559), dirigit per la doctora Roser Salicrú i Lluch.

cipado de Cataluña Desde los inicios, en que villas y ciudades fueron involucradas en el conflicto general, las poblaciones se organizaron para la defensa de su plaza. La documentación localizada nos ha permitido ver una defensa muy bien estructurada que respondía a un esquema bastante común en distintas ciudades i villas del Principado.

PALABRAS CLAVE: Corona de Aragón, historia social de la guerra, Guerra Civil Catalana, Principado de Cataluña, Igualada, logística, siglo XV

talonia. From the very beginning, cities and towns were involved in the general conflict. In this sense, these settlements started up the defence of their towns. Our sources show us a well organised and structured system of defence, probably common among cities and towns of the Principality.

KEYWORDS: Crown of Aragon, Military history, Catalan Civil war, Principality of Catalonia, Igualada, logistics, 15th century

I. JUSTIFICACIÓ

La Guerra Civil catalana fou un episodi històric cabdal per a Catalunya, base d'un trencament que, si hagués fructificat, hauria capgirat la història del Principat. Aquest període ha cridat l'atenció d'un gran nombre d'historiadors¹ i, en aquest sentit, el treball que es presenta a continuació pretén aportar aspectes nous per al coneixement global d'aquells temps en què Catalunya va patir una greu sagnia.

El caràcter del treball, focalitzat en la vila d'Igualada, és indiscutiblement local. Emperò cal tenir en compte que la història d'un poble, d'una vila, o de qualsevol altra població va lligada a la dinàmica del seu territori. Així doncs, aquest article vol aproximar-se a l'estructura i l'organització de la defensa de la vila d'Igualada durant la guerra que enfrontà les institucions del Principat de Catalunya amb el rei Joan II entre els anys 1462-

1. Joseph CALMETTE: *Louis XI, Jean II et la révolution catalane, 1461-1473*, Tolosa de Lenguadoc, Privat, 1903; Núria COLL i JULIÀ: *Doña Juana Enríquez. Lugarteniente real en Cataluña (1461-1468)*, Madrid, CSIC, 1953, 2 vol.; Jesús-Ernest MARTÍNEZ FERRANDO: *Tragedia del insigne condestable don Pedro de Portugal*, Madrid, Diana, 1942; Santiago SOBREQUÉS i VIDAL i Jaume SOBREQUÉS i CALLICÓ: *La Guerra Civil catalana del segle xv*, Barcelona, Edicions 62, 1973, 2 vol.; Jaume SOBREQUÉS i CALLICÓ: *Enric IV de Castella, senyor del Principat de Catalunya*, Barcelona, Rafael Dalmau, 1989, col·l. «Episodis de la Història»; Jaume VICENS VIVES: *Els Trastàmeres (segle xv)*, Barcelona, Vicens-Vives, 1956; Jaume VICENS VIVES: *Juan II de Aragón (1398-1479): monarquía y revolución en la España del siglo xv*, ed. a cura de Paul H. Freedman i Josep M. Muñoz i Lloret, Sangüesa, Urgoiri, 2003.

1472, l'anomenada Guerra Civil catalana o del segle xv. Des dels seus inicis, en què viles i ciutats foren involucrades en el conflicte general, ràpidament les poblacions s'organitzaren per a la defensa de la seva plaça. La documentació localitzada ha permès aprofundir en aquest aspecte, car la defensa estava molt ben estructurada i responia a un esquema bastant comú en diverses ciutats i viles del Principat de Catalunya. Alhora, és rellevant perquè, com en molts altres aspectes, eren els mateixos vilatans aquells qui havien de defensar la vila.

2. LES FONTS DOCUMENTALS

ELS LLIBRES D'ACTES DE LA UNIVERSITAT

L'Arxiu Comarcal de l'Anoia conserva una extensa col·lecció de volums sobre les actes de la Universitat d'Igualada, des de l'any 1399 fins al 1936, que apleguen els acords i les decisions preses pel Consell de la vila, però, també, relacions de fets ocorreguts i que són reflex de la vida quotidiana del municipi. A causa de la gran quantitat d'informació que ens donava cada volum, hem optat per escollir els dels anys 1462 i 1463,² ja que són aquells en què es va començar a estructurar i finalment es va consolidar l'organització per a la defensa de la vila enfront dels exèrcits de Joan II.

REGISTRES DE LLETRES DE LA DIPUTACIÓ DEL GENERAL DE CATALUNYA

L'Arxiu de la Corona d'Aragó conserva una gran sèrie de volums de lletres trameses i de lletres i instruccions secretes de la Diputació del General de Catalunya. La gran quantitat de cartes registrades en els volums que van del 672 al 682,³ corresponents als 1462-1465, i els d'instruccions secretes (903-904),⁴ del maig de 1461 al juny de 1463, són un fons d'incalculable valor que no ha estat encara exhaurit, tot i la consulta que se n'ha fet.

2. ACAN, AMI, Llibre d'actes de la Universitat-1462; ACAN, AMI, Llibre d'actes de la Universitat-1462.

3. ACA, G, Sèrie general, 672-682.

4. ACA, G, Sèrie general, 903-904

DOCUMENTACIÓ DIVERSA

Els arxius conserven una gran quantitat de caixes, carpetes i lligalls que guarden un gran nombre de documents, molts de no inventariats i de caràcter molt divers. A l'Arxiu Comarcal de l'Anoia vam localitzar un memorial de les armes que els vilatans d'Igualada tenien en la seva propietat.⁵ El document només és una relació de les armes que cada singular de la vila tenia a casa seva, però ens ha permès veure les diferències econòmiques entre els seus habitants. D'altra banda, en aparèixer-hi el nom de cada un dels habitants de la vila, podem veure de quines armes disposaven. Per exemple, el cas del notari Pere Pau Solanelles, que tenia «sis lanses, una ballesta, dues spases, tres pavesos».⁶ Els anys 1462 i 1463, aquest notari fou capità d'una de les denes de la vila d'Igualada.

Dins aquest conjunt de documentació cal citar les cartes reials localitzades a l'Arxiu Comarcal de l'Anoia⁷ i fragments del *Liber Habitanium Aqualate*⁸ que es troben transcrits, com totes les fonts originals i inèdites emprades per a la recerca, en l'apèndix del present treball.

3. LA GUERRA CIVIL DEL SEGLE XV

Als deu anys de conflicte, com en tot fet històric, hom no s'hi pot referir en singular; cal endarrerir-nos en el temps i fer una petita gènesi dels precedents de la guerra civil.

La mort del rei Martí I, anomenat l'Humà, el 1412, i el Compromís de Casp del 1412 van dur al tron de la Corona d'Aragó el jove Ferran d'Antequera. Va ser l'inici d'una nova dinastia en el govern de la Corona i, en conseqüència, la casa de Trastàmara substituïa el vell casal de Barcelona, que havia regnat a Catalunya durant més de 500 anys. La Catalunya del segle xv es trobava en una crisi econòmica que coincidia amb el punt més baix del declivi iniciat durant la segona meitat del segle anterior. Ja el 1406 havia fet fallida la poderosa banca barcelonina dels Gualbes, l'única que havia sobreviscut a la crisi que havia enfonsat les altres taules privades de Barcelona, Girona, Perpinyà, etcètera.⁹

5. ACAN, API, Top-234.

6. ACAN, API, Top-234, f. 1r.

7. ACAN, API, Top-835.

8. ACAN, API, Top-1324, *Liber Habitanium Aqualate*.

9. De la crisi dels segles xiv i xv no se'n pot parlar amb lleugeresa, ja que historiogràficament ha estat i és un llarg debat. Emperò, en aquestes poques línies, els diferents aspectes

Per a Carme Batlle, l'origen de les lluites socials a Barcelona venia del repartiment desigual del poder municipal, fet que comportà una sèrie de revoltes dins de la mateixa ciutat. En aquest sentit, les diferències entre bàndols eren representades en dues faccions rivals: la Biga y la Busca. La primera representava l'aristocràcia patrícia que havia retingut el poder municipal, mentre que l'altre bàndol era representat per les classes més modestes, la petita burgesia barcelonina a la qual gairebé sempre s'havia exclòs del govern de la ciutat. Quan Joan II pujà al tron, va trobar-se amb diversos problemes a solucionar en terres catalanes. Un dels més importants era el conflicte remença, que s'arrossegava des de diversos segles enrere i s'estenia per tot Catalunya, a més a més del conflicte barceloní que ja hem mencionat.¹⁰

El conflicte que suposà la revolució catalana de 1460-1462 i la llarga guerra civil que la seguí, esdevingueren, segons Sobrequès i Vidal, no no-

queden molt simplificats. Per a més informació sobre la crisi general baixmedieval a Catalunya i a la Corona d'Aragó, vegeu: Ernest BELENGUER: «Una aproximació a la crisi de la baixa edat mitjana a Catalunya», *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, núm. XXIV (2013), p. 267-296; Gaspar FELIU: «La crisis catalana de la Baja Edad Media: Estado de la cuestión», *Hispania*, LXIV/2, núm. 217 (2004), p. 435-466; Antoni FURIÓ: «Estados, mercados y crecimiento económico», a *Estados y mercados financieros en el Occidente cristiano (siglos XIII-XVI. XLI Semana de Estudios Medievales, Estella, 15-18 de julio de 2014*, Pamplona, Gobierno de Navarra, 2015, p. 55-81; Antoni FURIÓ: «La primera gran depresión europea (siglos XIV-XV)», a Enrique LLOPIS AGELÁN i Jordi MALUQUER DE MOTES i BERNET (coord.): *España en crisis: las grandes depresiones económicas 1348-2012*, Barcelona, Pasado y presente, 2013, p. 17-58. Per a la situació barcelonina, vegeu l'obra de Carme BATLLE GALLART: *La crisis social y económica de Barcelona a mediados del siglo XV*, Barcelona, IMF-CSIC, 1973. Per a més informació sobre les caresties i l'aprovisionament de cereal durant la Guerra Civil catalana, vegeu: Pol SERRAHIMA: «Wheat Provisioning in Barcelona during the Catalan Civil War (1462-1472): Markets and Public Response», a Pere BENITO i MONCLÚS i Antoni RIERA i MELIS (ed.): *Guerra y carestía en la Europa medieval*, Lleida, Milenio, 2014, p. 179-204; Ramon A. BANEGAS: «Per no poder haver bestiar de les parts hon lo solien haver per causa dels inimichs. L'abastament de carn a Barcelona durant la Guerra Civil catalana (1462-1472)», a Pere BENITO i MONCLÚS i Antoni RIERA i MELIS (ed.): *Guerra y carestía...*, op. cit., p. 205-219. Finalment, vegeu també altres publicacions recents: Eduard JUNCOSA BONET: *La població de Tarragona de la crisi baixmedieval a la de l'Antic Règim*, Tarragona, Arola, 2016, p. 13-16; Iván ARMENTEROS MARTÍNEZ: *Cataluña en la era de las navegaciones: la participación catalana en la primera economía atlántica, c. 1470-1540*, Lleida, Milenio, 2012, p. 17-47; Santiago SOBREQUÉS i VIDAL i Jaume SOBREQUÉS i CALLICÓ: *La Guerra Civil catalana...*, op. cit., vol. 1, p. 14-49.

10. Vera-Cruz MIRANDA MENACHO: *El príncipe de Viana en la Corona de Aragón (1457-1461)*, tesi doctoral inèdita, Barcelona, 2012, p. 228 i 231; Carme BATLLE GALLART: *La crisis social...*, op. cit., p. 103-105.

més un episodi transcendent en la història del Principat de Catalunya, sinó uns dels fets més interessants de la història de l'Occident d'Europa.

La mort del príncep Carles de Viana fou un dels punts cabdals per a encendre les flames de la guerra, ja que després de la seva mort, tres mesos després de la Capitulació de Vilafranca, començava a circular la idea que havia estat enverinat per la seva madrastra, Joana Enríquez.¹¹ S'escampà també entre la gent, segurament per obra de Manuel de Montsuar i del dominic fra Cristòfol de Gualbes, que el cos del difunt feia miracles, cosa que va servir encara més per a encendre en la població el sentiment antijoanista. Després de la Capitulació de Vilafranca, Joan II es trobava en una situació molt complexa que l'obligà a cercar ajut arreu. D'aquesta manera, caigué en la signatura d'un doble tractat amb el monarca francès, a Salvatierra i a Baiona, pels voltants del març de 1462, ja que per aquest tractat Joan II hipotecà els comtats del Rosselló i de Cerdanya a favor de Lluís XI a canvi de l'ajut militar francès,¹² fet que no podia irritar més els catalans, que l'acusaven de procurar la ruïna del país entregant-lo al seu adversari tradicional.¹³

A Barcelona, les relacions cada dia més tibants entre la reina i les autoritats de la ciutat van fer que Joana, juntament amb l'infant Ferran, deixés la ciutat i s'establís a Girona. Des de la seva arribada a Girona, la reina es va aplicar en cos i ànima a fer propaganda dels arguments de la reialesa i va reeixir a guanyar-se l'adhesió d'alguns prohoms de la ciutat. Però tot i aquestes adhesions valuoses, no va poder generar un estat d'opinió favorable que li hauria permès enfrontar-se als seus enemics.¹⁴ Per afegiment, des de començament d'abril de 1462, no havia deixat de créixer la tensió entre ella i les institucions barcelonines: Generalitat, Consell del Principat i Consell de Cent. Aquests fets van portar les autoritats catalanes a enviar-hi, el 9 de maig de 1462, els primers escamots de l'exèrcit del Principat. Comandats per Pere de Bell-lloc, pels volts del 23 de maig arribaren a Hostalric, vila i castell que capturaren sense combat gràcies al fet que un capellà, anomenat Marcó, obrí el portal. Això comportà que sis dies més tard, el 29, el Consell del Principat decidís ordenar la sortida del gros de l'exèrcit.

11. Per a més informació sobre el príncep Carles de Viana i les tensions amb el seu pare, Joan II, vegeu la tesi doctoral ja citada: Vera-Cruz MIRANDA MENACHO: *El príncipe de Viana...*

12. Santiago SOBREQÜÉS I VIDAL i Jaume SOBREQÜÉS I CALLICÓ: *La Guerra Civil catalana...*, op. cit., vol. 1, p. 129-130.

13. Jaume VICENS VIVES: *Juan II de Aragón...*, op. cit., p. 268.

14. Santiago SOBREQÜÉS I VIDAL: *El setge de la Força de Girona en 1462*, Barcelona, Rafael Dalmau, 1962, p. 7-13, col·l. «Episodis de la Història».

El primer gran episodi bèl·lic de la Guerra Civil catalana fou el setge de la Força Vella de Girona durant els mesos de juny i juliol de 1462.

4. LA DEFENSA DEL PAÍS: LES OBLIGACIONS MILITARS DELS SÚBDITS

Abans de tot, cal tenir ben clar que protegir els súbdits dels enemics exteriors i capitanejar la guerra era una de les obligacions fonamentals del rei.¹⁵ Dins el sistema feudal, no hi havia gaire distinció entre un soldat i un paisà, car tot home tenia el dret de portar armes per defensar-se i, a més a més, el deure d'acudir a la crida del seu senyor quan calia defensar el castell o el territori. Així doncs, el feudalisme creava un dret resultant de l'estat social dels darrers anys de l'alta edat mitjana que lligava senyors i vassalls, els uns obligats a mantenir l'ordre i a defensar el país, i els altres prestant personalment un servei armat quan el senyor els convocava. És per això que un dels fenòmens que caracteritzen els exèrcits baixmedievals és el de la host reial, resultat d'un conglomerat de diverses hosts feudals. Ara bé, com que el rei també era senyor i tenia dominis en moltes ciutats i viles, a mesura que el temps avançava, els municipis van anar configurant les seves pròpies milícies urbanes, que també nodriren i reforçarem la host reial.¹⁶

Els súbdits del Principat de Catalunya eren obligats durant un cert temps a contribuir en la defensa del país sense cap mena de remuneració. La lleva generalitzada era seguida de la convocatòria de l'usatge anomenat *Princeps namque*.¹⁷ La invocació de l'usatge s'ha de distingir del *Servicium debitum*: el primer és una mobilització general «si-s vol sien reyals o de prelats i persones eclesiàstiques o de barons o de cavallers o de ciutadans o de hòmens de vila», i el segon és aquell servei militar que havien de prestar al rei com a conseqüència dels vincles de caràcter feudovassallàtic.¹⁸ Els oficials reials eren exclusivament els encarregats de pregonar-lo:

15. V. FERRO I POMÀ: *El dret públic català. Les institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*, Vic, Eumo, 1999, p. 49-50.

16. Jesús-Ernest MARTÍNEZ FERRANDO: «Baixa Edat Mitjana. Segles XII-XIII-XIV i XV» dins Ferran SOLDEVILA (dir.). *Història dels Catalans*. Vol.III., Barcelona, Ariel, 1961, p.1379.

17. Usatge pertanyent al nucli primitiu dels *Usatges de Barcelona*, datat del segle XII.

18. Manuel SÁNCHEZ MARTÍNEZ: «“Defensar lo Principat de Cathalunya” en la segunda mitad del siglo XIV: de la prestación militar al impuesto», a Manuel SÁNCHEZ MARTÍNEZ: *Pagar al Rey en la Corona de Aragón durante el siglo XIV*, Barcelona, CSIC, 2003, p. 171-176.

[...] crida pública de aquell usatge que comença per Prínceps Namque demanant ajuda lo dit senyor a tothom generalment que lo més prest puscan [...] e lo dit veguer anava per la ciutat a cavall ab sobrevesta reial e davant ell anaven molts saigs cridant a grans veus via fora Prínceps Namque e portaven falles de foch enceses e així discorrian la dita ciutat.¹⁹

Quant a l'usatge, tot i la seva característica de general servei a l'exèrcit que afectava tots els ciutadans que tinguessin «etatem et posse pugnandi», Jaume Marquilles²⁰ deixa clar que és suficient que una persona de cada casa presti el servei, car també eren importants els conreus i els negocis de la família. Fins i tot diu: «[...] si enim pater vadit non debet ire filius non emancipatus». D'altra banda, si el perill fos molt gran, dones i nens també havien d'anar a la host. El jurista Marquilles considerava exempts de dit servei malalts, pobres, persones més grans de setanta anys i menors de vint. Però també en fa exempts forners, batlles, jutges i altres persones amb oficis útils i singulars que, atès el seu càrrec o ofici, si anessin a l'exèrcit, «ipsa loca et regimen eorum et persone ibi remanentes non possent comode vivere».²¹

Els súbdits pertanyents a llocs del Patrimoni Reial, ciutats i viles, eren obligats a prestar serveis militars, de la mateixa manera que ho feien els vassalls que tenien feus del rei. En temps de guerra, la crida de la host de Barcelona provocava dificultats, ja que el rei només tenia el dret a convocar-la un cop a l'any. Tots els ciutadans havien de dur el seu propi armament i cavall, si el tenien. Com a conseqüència del carreratge, des de 1385 —en el cas concret de la vila d'Igualada, fou a partir de 1399—, viles i llocs que eren carrers de Barcelona passaven a obtenir la consideració, els privilegis i les franqueses de Barcelona i, per tant, els vilatans van haver d'unir-se a la host barcelonina quan aquesta sortia.²²

19. Francesc CARRERAS CANDI i Fredreric SCHWARTS i LUNA: *Manual de novells ardots vulgarment apellat Dietari del Antich Consell Barceloní*, vol. II, 1446-1477, Barcelona, Impr. d'en Henrich y Compañía, 1892-1975, p. 449.

20. Jaume Marquilles (1368-1451), jurista que dedicà uns completíssims i detallats comentaris al còdex català dels Usatges en la seva obra *Comentaria super Usaticis Barchinone*.

21. Manuel SÁNCHEZ MARTÍNEZ: «“Defensar lo Principat de Cathalunya”...», *op. cit.*, p. 178-180.

22. Maria Teresa FERRER i MALLOL: *L'associació de municipis a l'edat mitjana. El carreratge de Barcelona*, Barcelona, Ajuntament de Barcelona, 1999, p. 13-26.

5. L'ORGANITZACIÓ DE LA DEFENSA D'IGUALADA DURANT EL CONFLICTE

Des de l'11 de novembre de 1399, Igualada tenia el privilegi d'agregar la seva host a la de Barcelona, per això els són sol·licitats homes quan s'aixeca la Bandera de Barcelona.²³ A partir del moment en què la vila es va veure involucrada en el conflicte, les primeres mesures emprades pels igualadins van consistir a organitzar els participants de la host en vuitenes, denes i cinquantenes. Eren comandades pels vuiteners, els deners i els cinquanteners, i tots quedaven sota les ordres del capità de la vila. Com veurem, altres mesures van ser l'adquisició de material bèl·lic de fabricació pròpia, comprat o prestat per altres institucions com la Diputació General o el Consell de Cent barceloní. Al mateix temps, s'atenia a la bona conservació i reforçament dels murs de la vila, indispensables per a la defensa.

La Universitat d'Igualada es bolcà, des dels primers moments del conflicte armat, a la causa de la Diputació del General. En una carta dirigida al Consell del Principat, informen dels béns requisats a Joan de Montbui, enemic del Principat, i de la captura de diversos castells. Deixen clar que, així i tot, si no hagués estat pels trenta homes que anaren amb la Bandera de Barcelona, «haguerem comprés lo castell d'*Òdena, de Castellaulí e de Orpi*». En la carta també sol·liciten més homes i material bèl·lic «a gràcia per vosaltres li sien fets donar congraciament artellaries, armes per a deffensió, axí com gumbardes o cerebatanes, pulvores e viretam».²⁴

5.1. EL CAPITÀ

A la vila d'Igualada, cal diferenciar els diversos capitans que hi havia. En primer lloc, es coneix l'existència del capità de la vila, que en la documentació se'ns esmenta sovint com «de la plaça»,²⁵ i un altre que era el capità de la host.

23. Bandera de Barcelona és el nom amb què els contemporanis identifiquen la host o exèrcit de la ciutat de Barcelona.

24. ACAN, API, Llibre d'actes de la Universitat-1462, f. 48r.

25. AHC, Fons Consellers, Bosses de Deliberacions, 1 c. XIII-6, 1463-1464, vol. 2, f. 4v.

5.1.1. *El capità de la vila*

Era l'autoritat màxima de la vila en totes aquelles qüestions relatives a la guerra. El 1463, quan els exèrcits del rei Joan II semblava que s'acostaven a la vila d'Igualada, el Consell de la Universitat dictà diversos preparatoris per a la defensa, entre els quals ordenà que el càrrec de capità de la vila l'ostentés Jaume Fivaller.²⁶

Atesa la derrota que patí l'exèrcit català a Rubinat el 21 de juliol de 1462, la vila d'Igualada demanà que els seus trenta homes d'armes que havien format part de la Bandera de Barcelona fossin retornats a la vila per preparar la seva defensa. Tal com esmenten Segura i Sobrequés, per culpa de la proximitat de l'exèrcit reialista a Igualada, aquesta es posà sota l'obediència, momentània, de Joan II. En aquest període, Igualada tenia uns 300 focs i tota sola no podia fer front a l'exèrcit reial. Parlem d'una obediència momentània, perquè el 8 de gener de 1463 la vila tornà a l'obediència de la Generalitat. Això es deu al fet que la Bandera de Barcelona i el seu capità sol·licitaren als consellers de la vila que els obrissin les portes, però s'hi negaren; llavors l'exèrcit començà a talar arbres i vinyes, i amenaçà amb el saqueig i l'assalt. En tornar a l'obediència anterior, la vila no fou assaltada, però els consellers reaccionaren amb rapidesa i el 18 de gener de 1463 ordenaren la recollida de tot el blat possible i prohibiren l'extracció i la venda de farina a forasters. Finalment, després de negociar amb el Consell barceloní, Igualada aconseguí tindre una guarnició comandada pel capità Gonçalbo de Mendoça. No documentem en els llibres d'actes de la Universitat d'Igualada el temps que una persona ostentava el càrrec; segurament no hi havia res establert, com indiquen els casos de Reus, Vilafranca i altres poblacions i castells del Principat.²⁷

5.1.2. *El capità de la host i la host igualadina*

Era el capità que comandava la host igualadina —recordem que des de 1399 s'integrava a la de Barcelona—, formada per gent acordada pel municipi. El capità era elegit per la Universitat de la vila i havia de prestar jurament de sagrament i homenatge en poder del capità de la vila.

El 16 de juny de 1462, per ordre del Consell de Barcelona, se sol·licita

26. Joan SEGURA: *Història d'Igualada*, vol. 2, Barcelona, Estampa d'Eugeni Subirana, 1908, p. 315.

27. AHCB, 1 c. XIII-6, 1463-1464, Vol. 2, f. 5r; AHCB, 1 c. XIII-7, 1466-1467, vol 2, f. 30r.

que s'aixequi la host de la vegueria, formada pels habitants de les viles de Tous, Orpí, Claramunt, Capellades, Espoia, Castellolí, Òdena, l'Espelt, la Torre de Claramunt, la quadra de Vilanova del Camí i la vila d'Igualada. Així doncs, la host s'incorporava a la Bandera de Barcelona o host barcelonina. Igualada hi contribuï amb trenta homes d'armes, i fou elegit Pere Franquesa com a peoner de la host i, per tant, el seu capità.²⁸ El nombre d'acordats correspon al nombre de focs que tenia la vila en una proporció del deu per cent, és a dir, un home per cada deu focs.

No s'ha localitzat, però, cap referència al fet de si aquest capità tenia o no un consell propi. En el cas de la vila de Reus, estudiat per Gort i Juanpere,²⁹ l'historiador suposa que el capità de la host reusenca no en tenia, ja que aquesta s'unia a la host —del Principat o reial, segons l'època— per engrossir l'exèrcit, que ja tenia el seu capità i els seus consellers. En aquest sentit, es pot suposar que el mateix succeïa a Igualada.

5.2. La cavalleria

La imatge del cavaller amb armadura pesada ha monopolitzat pràcticament la naturalesa i el referent de la guerra medieval, presa de la distorsió feta per les fonts contemporànies, tant literàries com artístiques, que, al servei de l'elit nobiliària, consagren les seves millors expressions a la figura i el rol del cavaller, i silencien els altres components dels exèrcits medievals: peons, ballesters, artillers, etc. No volem pas defensar aquí que el paper de la cavalleria en els exèrcits medievals fos de menor importància; ans al contrari, tingué un gran auge durant els segles X-XIII. Però, tot i això, a mitjan segle XV, les transformacions de la societat i la forma de fer la guerra li féu perdre protagonisme. La gent d'armes —nobles, cavallers, donzells i homes d'armes— vinculada a la casa del rei formava el nucli essencial de les forces de cavalleria, pivot sobre el qual el rei, o qualsevol noble, aglutinava la resta de les seves tropes fidelitzades.³⁰

La cavalleria fou totalment deficitària a la vila d'Igualada durant tot el

28. Joan SEGURA: *Història...*, *op. cit.*, p. 311.

29. Ezequiel GORT I JUANPERE: *Reus i el Camp durant la Guerra Civil, 1462-1472*, Reus, Associació d'Estudis Reusencs i Rosa de Reus, 1984, p. 144.

30. Jorge SÁIZ: «La organización militar en la expansión mediterránea de la Corona de Aragón, siglos XIV y XV.», dins RAFAEL NARBONA VIZCAÍNO (coord.). *La Mediterrània de la Corona d'Aragó, segles XIII-XVI. VII Centenari de la Sentència arbitral de Torrellas, 1304-2004. XVIII Congrés d'Història de la Corona d'Aragó. València 2004*, València, Universitat de València Fundació Jaume II el Just, 2005, p.136.

conflicte, com ho fou en gran part en els exèrcits de la causa del Principat. De la guarnició que Igualada tingué en aquest període, destaca la figura de Joan Montes, castellà, que fou capità de la gent a cavall i homes d'armes de la vila i cobrà per aquesta feina 72 lliures 10 sous pel primer mes que fos a la vila per guardar-la i guarnir-la.³¹

El 30 de setembre de 1463, el Consell de la vila ordenà l'acordament de quinze cavallers o rossins per a la defensa, que serien armats «de cubertes o de la geneta»³² i serien pagats entre la Universitat i els singulars de la vila. Els cavallers hauran d'estar sota jurament del capità de la vila, dels consellers o de les persones escollides per a aquesta tasca. El mateix dia, el Consell manà que a qualsevol dels singulars de la vila, només fills i súbdits d'aquesta, que volgués o tingués un cavall, o rossí, degudament armat, «vulles a la guisa, vulles a la geneta»,³³ li seria donat mig sou diari com a salari pel seu servei.

5.3. La infanteria

Fora de casos especials com els bombarders o els ballesters, la infanteria que lluitava cos a cos era anomenada de diverses maneres en la documentació: «gents de peu»³⁴ o «hòmens a peu»,³⁵ nom que engloba tots els soldats a peu, i els «pehons»,³⁶ denominació que no inclou els homes d'armes. També hi trobem clarament especificats els pavesers, que la documentació ens deixa ben clar com anaven armats: «Pavesers [...] Pere Condal, ciutadà de Manresa, ab pavès, cervelere, lança, punyal».³⁷

Pel que fa als homes a peu o peons, dos extensos documents, un del 6 de setembre de 1462³⁸ i un altre del 19 de setembre de 1463 publicat per Joan Segura,³⁹ ens donen una informació molt precisa sobre la forma com s'organitzava la defensa de la vila en cas d'atac i, a més a més, amb quin nombre de forces comptava la vila.

31. Joan SEGURA: *Història d'Igualada*, vol. 1, Barcelona, Estampa d'Eugeni Subirana, 1908, p. 315-370.

32. ACAN, API, Llibre d'actes de la Universitat-1463, f. 150r.

33. ACAN, API, Llibre d'actes de la Universitat-1463, f. 150r.

34. AHCB, 1 c. XIII-5, 1461-1462, vol. 2, f. 17r.

35. AHCB, 1 c. XIII-7, 1466-1467, vol. 2, f. 97r.

36. AHCB, 1 c. XIII-7, 1466-1467, vol. 2, f. 67r.

37. AHCB, 1. c. III-3, Libro Alistamiento, f. 1r.

38. ACAN, API, Llibre d'actes de la Universitat-1462, f. 54r-56r.

39. Joan SEGURA: *Història...*, *op. cit.*, vol. 2, p. 287-292.

En el cas del primer document, Igualada va organitzar-se en cinc capitànies; cada capità tenia per sota seu els vuiteners o cap de vuitena. Cada vuitena es componia d'un mínim de vuit homes, però les que s'organitzen a la vila fluctuen en gran mesura, des d'un mínim de cinc a un màxim de di-

Taula 1. Organització militar dels habitants d'Igualada (6 de setembre de 1462)

1a capitania	Vuitenes	Nombre d'homes
Capità: Antoni Urnet	Cap de vuitena: Pere Mas*	8
	Cap de vuitena: Joan Tenat	8
	Cap de vuitena: Antoni Ballester	6
	Cap de vuitena: Benet Bequer	5
	Total: 27	
2a capitania	Vuitenes	Nombre d'homes
Capità: Macià Oller	Cap de vuitena: Baltasar Soler	6
	Cap de vuitena: Guillem Rajadell	9
	Cap de vuitena: Nicolau Serrallonga	7
	Cap de vuitena: Antoni Miquel*	9
	Cap de vuitena: Antoni Vallès*	15
Total: 46		
3a capitania	Vuitenes	Nombre d'homes
Capità: Pere Millars	Cap de vuitena: Francesc Roca	9
	Cap de vuitena: Miquel Mas*	7
	Cap de vuitena: Mateu de Puig Esteve	7
	Cap de vuitena: Pere Esteve*	8
Total: 31		
4a capitania	Vuitenes	Nombre d'homes
Capità: Pere Pau Solanelles*	Cap de vuitena: Joan Serra	18
	Cap de vuitena: Simeó Bonastre	8
	Cap de vuitena: Francesc Sala	8
	Cap de vuitena: Berenguer Catarró	5
Total: 39		
5a capitania: dels forasters	Localitat	Nombre d'homes
Capità: Pere Soler	Clariana Òdena	11 + 6
	L'Espelt La Tallada	4 + 2
	Montmaneu Vilanova del Camí	11 + 5
	Montbui	18
	Bellmunt	5
	Porquerisses	5
	Total: 67	

* Persones que també participaren en la defensa de la vila d'Igualada l'any 1463 i que foren, en aquell cas, caps de dena.

vuit. La cinquena capitania, comandada per Pere Soler de Clariana, la formaven els habitants de diverses localitats veïnes: Clariana, l'Espelt, Montmaneu, Montbui, Bellmunt, Porquerisses, Òdena, la Tallada i Vilanova del Camí. Totes aquestes localitats aportaren seixanta-nou homes a la defensa d'Igualada. El document, en ésser tan complet i extens, ens ha permès realitzar la taula següent, que mostra d'una manera més aclaridora l'organització militar de la vila el 1462. Sobretot per a comprendre com funcionaven les jerarquies. Hi hem obviat els noms de cada membre de les vuitenes, que ens són especificats en el document original i que consta transcrit als annexos. Sí que hi hem fet constar, però, els dels capitans i els dels caps de cada vuitena.

Taula 2. Organització militar dels habitants d'Igualada (19 de setembre de 1463)

1a capitania o cinquantena	Denes	Nombre d'homes
Capità: Ramon Soler	Cap de dena: Antoni Miquel Cap de dena: Pere Mas Cap de dena: Pere Maçana Cap de dena: Antoni Vallès	12 11 16 11 Total: 50
2a capitania o cinquantena	Denes	Nombre d'homes
Capità: Baltasar Bages	Cap de dena: Francesc Rovires Cap de dena: Baltasar Soler Cap de dena: Pere Çaravató Cap de dena: Pere Catarró Cap de dena: Pere Muset	11 10 10 14 11 Total: 56
3a capitania o cinquantena	Denes	Nombre d'homes
Capità: Pere Amat	Cap de dena: Miquel Mas Cap de dena: Rafel Vall Cap de dena: Pere Esteve, barber Cap de dena: Pere Soler, barber Cap de dena: Joan Sala	14 15 11 12 6 Total: 58
4a capitania o cinquantena	Denes	Nombre d'homes
Capità: Pere Pau Solanelles	Cap de dena: Antoni Almúnia Cap de dena: Antoni Mateu Cap de dena: Joan Martí Cap de dena: Guillem Francolí	14 12 15 10 Total: 51

El segon cop que s'organitzaren els habitants d'Igualada per a la seva defensa fou quan l'exèrcit de Joan II s'acostava a Cervera, comandat pel comte de Prades. Aquest cop, els igualadins temien de debò un assalt a la vila i s'organitzaren d'una forma molt més correcte. La seva distribució a les torres i trasts de les muralles era impecable, sense possibilitats de deixar cap espai buit. Així doncs, el Consell de la Universitat d'Igualada organitzà els seus habitants de la mateixa manera que es feia a Barcelona; ja no optaren per l'organització bàsica en vuitenes, sinó per fer-ho en denes. Les denes conformaven la base de la host igualadina; cada capitania o cinquantesena tenia entre quatre i cinc denes. Les cinquantesenes tenien un total d'entre cinquanta i cinquanta-sis homes, ja que les denes eren compostes per un nombre variable d'entre deu i setze homes.

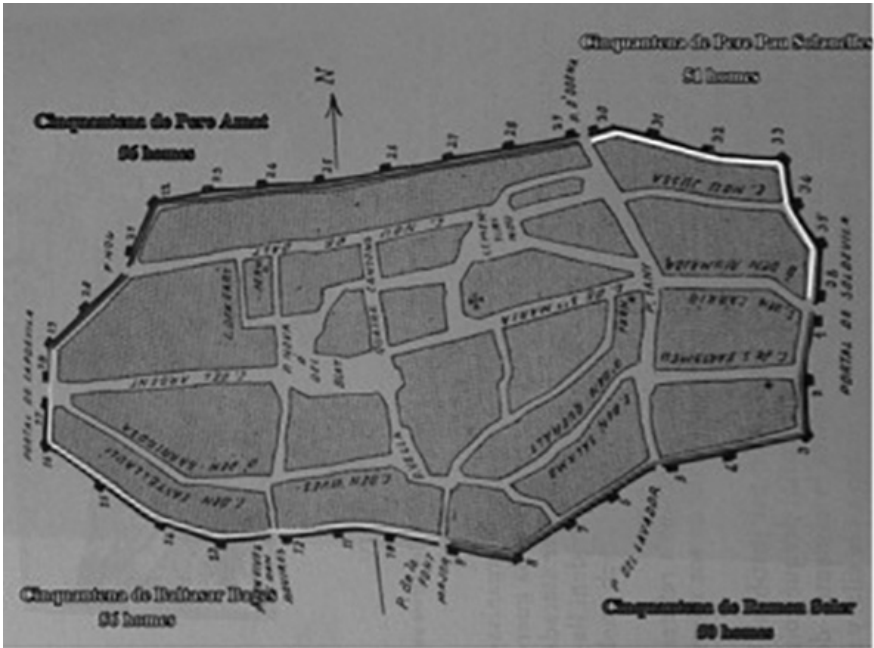
El document al qual hem fet referència anteriorment és una descripció formidable sobre la defensa de la vila. No solament ens ha permès saber la seva forma i estructura organitzativa, sinó que també ha permès reconstruir tot l'antic recinte murat de la vila. Això ha estat possible perquè el document esmenta quins homes eren situats en les diverses torres i trasts de la muralla. Els defensors la separaren en quatre quarts, gairebé com si uns eixos cartesianes imaginàries travessessin la vila de nord a sud i d'est a oest. Cada capitania o cinquantesena s'encarregava de la defensa del seu quart de muralla:

- a) **Cinquantesena d'en Ramon Soler:** del portal de Soldevila al portal de la Font.
- b) **Cinquantesena d'en Baltasar Bages:** del portal de la Font a la torre Na Ripolla.
- c) **Cinquantesena d'en Pere Amat:** de la torre d'en Ballester a la torre Perera.
- d) **Cinquantesena d'en Pere Pau Solanelles:** de la torre Perera a la torre vella del portal de Soldevila.

Gràcies a aquests document, l'any 1903, mossèn Joan Segura va poder publicar en el segon volum de la seva obra *Història d'Igualada*⁴⁰ una acurada reconstrucció del recinte emmurallat del qual havia disposat la vila a la segona meitat del segle xv, que ja fou el definitiu. Hem recuperat aquesta reconstrucció per poder-vos mostrar d'una manera més didàctica la disposició de les diverses capitànies:

40. Joan SEGURA: *Història...*, op. cit., vol. 2, p. 287.

Mapa de la vila d'Igalada l'any 1463 amb la distribució de les diverses cinquantenes.



D'altra banda, i també durant l'any 1463, els consellers de la vila promulgaren la crida que «totom qui de edat sia de aportar armes, stigue prest e aperellat ab lurs armes i que aquells en cas d'atac ab les dites lurs armes se'n munten en la muralla posant-se a deffensió dels lochs o trasts en les quals són ordonats sots virtut del segrament e homenatge que prestat han». ⁴¹ Aquestes persones són singulars de la vila, o sigui, vilatans que no formaven part del cos defensiu, sinó que s'afegien als seus veïns que ja formaven part de les cinquantenes. Com hem vist, consten diverses relacions de l'armament defensiu de què disposava la vila i, a més, hem localitzat un extens i complet memorial ⁴² de les armes que tenien conservat a l'Arxiu Comarcal de l'Anoia, del qual es poden extreure diversos exemples de com anaven armats els ciutadans. Val a dir que les diferències econòmiques dels habitants de la vila es fan paleses en el memorial i per això hi ha força diferència entre els uns i els altres; també se'ns mostra un cos de defensors armats d'una manera molt diver-

41. ACAN, API, Llibre d'actes de la Universitat-1463, f. 12v.

42. ACAN, API, Top-234.

sa. Per exemple: Pere Mas disposava de dues llances, un broquer i una balles-ta, mentre que Antoni Sabata tenia set ballestes, cinc llances, una visarma, dos dalls, una espasa de dues mans i una pavesina.

5.4. L'artilleria

L'aparició de la pólvora en els territoris europeus va revolucionar tot l'art de la guerra, i és un dels elements més importants en tot aquest període. Ciutats, viles i castells de la Corona d'Aragó en reclamaven grans quantitats a les seves institucions per a la seva defensa, sobretot, en cas de conflicte armat:

Per custòdia de la vila [...] e que la dita vila e singulars de aquella sien prestades dues bombardes petites e tres ballestes forçegues, de les qui són a la dareçana del General, e mig quintar de pólvora bona, atés que lo mig quintar, lo qual en dies passats los fonch donat, és stada tal que no ha puschut servir a res.⁴³

Les fonts documentals plantegen sovint força problemes de caràcter terminològic a l'hora d'estudiar l'artilleria de pólvora emprada al segle xv. Aquesta problemàtica es deu a la gran diversitat de nomenclatura emprada en les fonts medievals per referir-se a una mateixa màquina. Una dificultat afegida és que les descripcions dels ginys, quan n'hi ha, no són suficientment clares per al coneixement integral d'aquests artefactes.

Quan la vila d'Igualada decidí armar-se per a la seva defensa, fou encarregada al ferrer Francesc Trullols una sarbatana⁴⁴ i vuit pilotes de ferro per al mur, pel que cobrà sis florins. També van encarregar-se al mercader Antoni Guixar sis caixons de passadors i un quintar de pólvora de bombardar;⁴⁵ en aquest sentit, documentem el cas d'un home anomenat Lluch que deixà una sarbatana per a la defensa de la vila.⁴⁶

Com dèiem, el 1463 és l'any en què els consellers de la vila es posen en ferm a la defensa de la vila. En una carta dirigida a l'igualadí Valentí Aragó, resident a Barcelona, demanen «si-s porà obtenir de aqueys senyors de dipputats e consellers alguna artellaria, axí una gombarda de boca de

43. AHCB, Bosses de Deliberacions, 1 c. XIII-6, vol. 2, f. 4v.

44. Sarbatana: «Peça d'artilleria prima i molt llarga (de 25 a 40 diàmetres) que s'usava en els segles xv i xvi per a llançar projectils de pedra o de ferro» (DCVB).

45. Passador: projectil de ballesa.

46. Joan SEGURA: *Història...*, op. cit., vol. 2, p. 287.

mig quintar e qualque serebatana, pólvora e salpetra».⁴⁷ A més a més, manen reparar la muralla de la vila, fer nous mantellets i escales i arreglar les artilleries que hi hagi. Les feines de reparació s'encarregaven als vuiteners de cada trast de muralla. D'altra banda, els vuiteners de dins la vila i la gent de les vuitenes s'havien d'afegir als obrers que ja treballaven al mur «sots pena de deu sous barchinonesos».⁴⁸

5.5. La muralla

La conservació de la muralla fou una de les preocupacions essencials de la vila. No és anàlisi d'aquest treball l'estudi de les fortificacions, però com a part de la defensa de la vila hem cregut convenient fer un petit incís en aquest tema. En els llibres d'actes de la Universitat d'Igualada queda ben reflectida la preocupació per l'estat de la muralla ja des de l'any 1367, segurament a causa de la guerra amb Castella. Documentem assentaments els anys 1350, 1352, 1392, 1394, 1400, 1409, 1438, 1439, 1440, 1442,⁴⁹ fins a la guerra amb el rei Joan II que demostren aquesta constant preocupació dels consellers igualadins.

L'engrandiment del recinte emmurallat de la vila fou obra del segle xv. Se sap que l'any 1438 es treballava ja en aquesta obra que fou la definitiva fortificació d'Igualada. Va ser concebuda com una gran fortificació, ja que constava de set portals, alguns de fortificats, i trenta-sis torres. Amb aquesta obra se substituï l'antiga muralla feta de tàpia per una nova de pedra. Vora el 1400, diu Segura, s'enllosa el corredor de vora la muralla atesos els defectes que les pluges causaven als mur de tàpia de la del segle xiv. Per a aquestes tasques es van nomenar dos comissionats, Francesc Sagrera, jove, i Berenguer Vidal, per conferir-los amb mestres de cases i acordar amb els consellers si s'empedraria el corredor, o bé si es cobriria amb teulada, a fi i efecte d'evitar que les aigües de pluja socavessin les tàpies del mur tot posant-lo en perill de ruïna. En alguns moments, la vila va témer un possible setge, i aleshores, a més d'augmentar les guaites, també feia «provisió de lenyes e de bigues [...] de salnitre e de pólvora per les bombardes e bursons, e de viratam, bé e decentment, e de fil per cordes de ballestes».⁵⁰

47. ACAN, API, Llibre d'actes de la Universitat-1463, f. 32r.

48. ACAN, API, Llibre d'actes de la Universitat-1463, f. 20r.

49. Joan SEGURA: *Història...*, op. cit., vol. 2, p. 272-284.

50. ACAN, API, Llibre d'actes de la Universitat-1438, f. 1r.

6. EL FINANÇAMENT

Els homes acordats van cobrar sempre la soldada estipulada, que podia cobrir espais de temps de diversa durada. El manteniment de la host representava per al municipi una càrrega altament feixuga i que portaria aviat el Consell a cercar nous ingressos per a poder fer front a les despeses. Quan la vila volgué acordar quinze rossins o cavallers, conclogué que el seu sou provingués de tres llocs: una part de la Universitat, la segona dels singulars de la vila i la tercera dels habitants de la sotsvegueria d'Igualada, castells, llocs i veïnats de la vila. Aquests ingressos es feien per mitjà de talles. Al Consell del 30 de setembre de 1463, la Universitat ordenà que el sou d'aquells qui acordés la vila s'haurien de pagar entre la Universitat i els singulars de la vila, talla era repartida entre les tres mans: «*Ço és aquells de la mà maior pagant vuyt [sous], los migants quatre e los menors dos*». ⁵¹ En el mateix Consell es donaren plens poders perquè la Universitat escollís tres ciutadans de la vila, un de cada mà, perquè fossin els collidors de les talles.

51. ACAN, API, Llibre d'actes de la Universitat-1463, f. 150r.

Apèndix documental¹

1

1431 gener. Igualada.

Fragment de les ordinacions de la vila d'Igualada referent a l'organització del sometent que castiga aquells qui no s'hi afegeixin amb una pena de deu sous.

[O] Igualada, ACAN, API, Liber habitanium Aqualate, Top-1329.

[...] Ítem, los dits honrats consellers, prohomens e jurats de consell general, volgueren e ordonaren ab auctoritat dels dits honrats batles, sens derogació e providició del sometent e ultra les altres penes en açó imposades, ans ajustat en aquelles, que com sometent se monta cascún singular de la dita vila hage e sie tengut seguir aquell sometent. E si per ventura per algun serà contra fet, que lo contrafahent o contrafahents encorreguen pena de x sous barchinonesos guanyadora per la meytat als dits honrats batles e per l'altre meytat a la obra de la esgleya de la dita vila.

1. El criteri bàsic que s'ha seguit en la transcripció ha estat el de màxim respecte a l'original; malgrat això, per facilitar-ne la lectura i la comprensió, s'han adoptat unes quantes normes. S'han seguit els criteris actuals en matèria de puntuació, accentuació i ús de majúscules i minúscules. Es regularitza l'ús de la *u* i la *v*. Es conserva la *y* en hiatus (*hoÿr* per *hoïr*). Als documents, en ser en la seva totalitat en català, s'ha regularitzat l'ús de l'apòstrof i del guionet, d'acord amb els criteris actuals. S'han mantingut les lletres dobles que en la normativa actual no hi són representades, tant si són a l'inici de la paraula com al centre. El punt volat s'ha utilitzat per indicar les elisions que actualment no tenen representació gràfica i les aglutinacions de paraules amb pèrdua d'un element de la segona. Es desenvolupen totes les paraules abreviades en la seva forma correcta, encara que es respecta la grafia dels noms propis per ser fidels a les formes que apareixen al document. La separació dels mots segueix la normativa actual. S'han introduït punts i a part per tal de fer més còmode la lectura. S'han utilitzat els claudàtors ([]) per a indicar aquelles paraules o lletres de lectura dubtosa pel mal estat de l'original i s'han indicat entre parèntesis i en cursiva el crismó. En les unitats s'han usat els tres punts entre parèntesis ([...]) per indicar el salt d'una part del text que no s'ha usat, car diferia del tema de la recerca. S'indiquen en l'aparat crític els interlineats, els fragments ratllats, les anotacions marginals i les correccions. En els documents que ocupen diversos folis, s'ha indicat al seu corresponent lloc el canvi de foli amb una línia vertical. En els llibres de comptes, en l'apartat on figuren els assentaments s'ha mantingut l'estructura en dues columnes del document original, i també s'ha conservat l'estructura en diverses columnes dels documents referents a la defensa de la vila d'Igualada.

1462 juliol 22. Igualada.

Carta dels consellers d'Igualada als diputats del Consell del Principat informant dels béns requisats a Joan de Montbui, enemic del Principat, de la captura de diversos castells i de la necessitat de més homes i material bèl·lic per seguir duent a terme la captura dels castells veïns i la defensa del castell de Claramunt.

[O] Igualada, ACAN, AMI, Actes de la Universitat-1462, f. 48r-48v.

Als molt reverends, egregis, nobles, magnífichs e honorables mossens, los diputatats e consell lur, representants lo Principat de Cathalunya.

Molt reverends, egregis, nobles, magnífichs e honorables mossens, per causa² de una vostra letra e per la potestat e comissió a nosaltres en aquella arribada haguda primerament deguda informació sobre la culpa arribada ab lo comte de Prades e en Johan de Muntbuy en ells ésser enemics de la terra e signantment en voler destruir e profundar aquesta nostra vila³ e los habitants de aquella, havem pres a mans del General lo castell de Muntbuy ab tota jurisdicció. E no resmenys havem fet inventari de totes les robes e béns del dit Johan de⁴ Muntbuy,⁵ ço és de aquells qui en la sua casa se són arribats. E aquells ab certa seguretat havem lexats en mà de la senyora mare del dit Johan de Muntbuy, salvo viii^o càrregues de fforment e vi pavesos, e un d'ergó los quals nos n'avem fets portar.⁶ En après havem pres a mans del dit General les rendes del Castell de Claramunt, tant quant és de prohombres del dit comte,⁷ ab los homenatges dels homens, revocant axí mateix⁸ e mudant batles e officials sots lo orde e forma que lo dit comte los acostuma de metre e tenir. E semblant approhenció matexa havem feta de la casa e quadre de Vilanova del Camí, qui és del dit Johan de Muntbuy, en la qual havem lexats quatre homens per guardes de aquella. E hagerem comprés lo castell d'Òdena, de Castellaulí e de Orpí, si no per lo cas del castell de robinat, homens tramesos xxx homens de aquesta vila,⁹ per tant

2. e motiu *cancel·lat*.

3. segons les obres se mostren, *cancel·lat*.

4. de *afegit a la interlínia*.

5. quants *cancel·lat*.

6. perço *cancel·lat*.

7. tant quant és de prohombres del dit comte *afegit a la interlínia*.

8. axí mateix *afegit a la interlínia*.

9. E hagerem comprés lo castell d'Òdena, de Castellaulí e de Orpí, si no per lo cas del castell de robinat, homens tramesos xxx homens de aquesta vila *afegit a la interlínia*.

mols virtuoses senyors de les dites coses largament vos havem volguts avisar, per ço que si en res havem habusat de la dita comissó¹⁰ en massa accomplir,¹¹ restenyent aquella per vostres prudències ne stan consiliats. Car¹² no havem a fer plus quant ço que per vosaltres serà ordonat. En après molt insignes senyors, per quant lo capità del castell de Claramunt, per algunes vegades nos ha dit que es cosa perillosa lo dit castell stan en guarda de x homens, atesa la gran cerca del mur e la fiquesa que és en algunes parts de aquell, ens hage¹³ requeste li affegissem fins xv homens. E com del dit negoci nosaltres no haiam potestat ne stiga en nostra mà, jatsia la necessitat hi sie, segons speram nos ha mostrat, per ço havem deliberat remetreus lo dit capità, ab la present, ell accuplament vos informerà de la dita necessita. Senyors vos haurem a gràcia per vosaltres li sien fets donar congraciament artellaries,¹⁴ armes per a deffensió del dit castell, axí com gumbarde¹⁵ o cerebatanes, pulvores e viceram, com stam certs lo dit castell, [affreturir] de les dites coses. E approhiterie poch haver en mans la dita força, si après aquella no podie ésse deffesa.¹⁶ E som tostemps prests a la vostra ordinació. E sie lo bon Ihesus vostra protecció. Scrit en Agualada a xxii de juliol any M CCCCLXII.

A la ordinació de vosaltres monsenyors, prests e aperellats los consellers de Agualada.

3

1462 setembre 6, dilluns. Igualada.

Fragment dels llibres d'actes del Consell de la Universitat d'Igualada en què s'organitza la defensa de la vila en capitanies i vuitenes a causa de l'esclat de la Guerra Civil catalana.

[O] Igualada, ACAN, AMI, Actes de la Universitat-1462, f. 54r-56r.

10. vuller per massa accomplir *cancel·lat*.
11. en massa accomplir *afegit a la interlínia*.
12. enaprès *cancel·lat*.
13. hage *afegit a la interlínia*.
14. perdef *cancel·lat*.
15. pólvores *cancel·lat*.
16. offerint *cancel·lat*.

|f. 54r Die Lune vi septembris anno predicto M^o CCCC^o LXII^o
 Capitania del sènyer n'Anthoni Urnet.¹⁷

Nos Petrus Mas, ¹⁷ sutor. Petrus Pasqual. Johannes Giner, baster. Anthonius Simón. Petrus Claramunt. Nicholaus Roig. Petrus Balp. Anthoni Giner.	Vuytaner.	Benet Bequer. Guillem Francolí, brasser. Bernat Canaletes. Guillem Perdigó. Bernat Paralló.	Vuytaner.
Johan Tenat. Jacme Muset. Jacme Vidal. Pere Catarró. Pere Amat. Francesch Fontanelles. Pere Pellicer. Johan Pellicer, son fill.	Vuytaner.		
Anthoni Ballester. Anthoni Farrera. Pere Unetes. Bernat Oliver. Johan de Porres. Johan Oliver.	Vuytaner.		
f. 54v Capitania del sènyer en Macià Oller.			
Baltasar Soler. Anthoni Riera. Bernat Fontanils. Antoni Canaletes. Pere Muntaner. Dalmau Jover.	Vuytaner.	Guillem Regadell. Johan Oliver. Pere Mas, sastre. Guillem Lambart. Barthomeu Riba. Pere Robió. Anthoni Grau. Arnau Torrents Johan Riba.	Vuytaner.

17. Tots els noms propis del present document són acompanyats de la corresponent ferma amb les paraules «iuro et firmo» abreujades i acompanyades de dues ratlles obliqües seguint els usos notariais de l'època. En aquest sentit, n'hem obviat la transcripció, car les notes a peu de pàgina haurien estat molestes per a la lectura del document.

Nicholau Serralonga. Mestre Johan de Sancta Maria. Ffrancesch Rovires. Muntserrat Palagrí. Pere Johan Bonshoms. Johan Johan. Matheu Miró.	Vuytaner.	Anthoni Vallès. Angostí Canaletes. Dalmau Mercader. Bernat Domènech Anthoni Roquera. Miquel Vila. Anthoni Oller. Anthoni Corts. Johan Serralonga.	Vuytaner.
---	-----------	---	-----------

Anthoni Miquel. Johan Vall. Anthoni Pellicer. March Palagrí. Johan Torelló. Barthomeu Colldesaença. Pere Colldesaença. Valentí Vives. Bereguer Oller, aliter Fous. Bernat Fabra.	Vuytener o dener.	Pere Steva, brasser. Anthoni Camells. Pere Terraçola. Matheu Soler. Ffrancesch Lorich	
---	-------------------	---	--

|f. 55^r Capitania del sènyer en Pere Millars.

Francesch Rocha. Pere Millars, menor. Eloy Rocha. Anthoni Vell. Johan Maçart, per feeltat et aliter. Lorens Dela, de Aguiló, per fidelitat et aliter. Johan Benjoch, de Muntmaneu. Pere Solsona, de la Talla. Arnau Ninot.	Vuytaner.	Pere Steva, barber. March Busquets. Raffel Dela. Raffel Vall. Pere Muntquirí. Johan Ballester. Pere Sala. Guillem Francolí.	Vuytaner.
---	-----------	--	-----------

Miquel Mas. Pere Bages. Pere Pont. Johan Pont. Pere Bartholí. Berenguer Cornet. Raffel Cornet.	Vuytaner.		
--	-----------	--	--

Matheu de Puig Steva. Johan Artigó. Pere Artigó. Micer Gabriel. Pere. Pere Steva. Pere Terrades.	vuytaner		
--	----------	--	--

|f. 55v Capítania de Pere Pau Solanelles.

Johan Serra, ballester. Johan Serra, son fill. Johan Lobet. Vicenç Borraç. Barthomeu Vuietes. Ffrancoy Truyllols. Anthona de Muntbuy. Ferrer de Ventallols. Gabriel Corts ¹⁸ . Anthoni Riera del Mas.	Vuytaner	Pere Almúnia ¹⁹ . Anthoni Almúnia. Guillem Almonia. Mossèn Anthoni Almúnia. Jacme Bages. Mossèn Ffranquesa. Pere Franquesa (ídem, cosa rara) Pere Ferrer de l'Espelt.	
Simeon Bonastre. Pere Fulló. Ffrancesch Granell. Johan Francolí. Johan Nadal. En Mathes. Pere Aquilera. Jacme Udet.	Vuytaner.	Berengarius Catarró. Pere Ponç. Ffranci Oller. Jordi Cornet. Anthoni Teixidor.	Vuytaner.
Ffrancesch Sala. Pere Gili. Luch Corder. Arnau Bonastre. Anthoni Cornet. Johan Sala. Pere Poch. Jacme Bosquer.	Vuytaner.		

18. Johan Francolí *cancel·lat*.

19. Ffranci La *cancel·lat*.

Clariana	Spelt
Pere Soler.	Barthomeu Ferrer.
Johan Domènech.	Jhoan Muntaner.
Guillem dez Grau.	Anthoni Bernat.
Jacme Aribau.	Torrademaça de Robió.
Johan Mestre.	
March Mestre.	Similem presiterunt
Anthoni Miró.	
Anthoni Domènech ²⁰ .	
Guillem Aribau.	
Pere Soler.	
Pere Domènech del Puyol.	
Superius nominati termini de Clariana presiterunt jurament et homagium fidelitate generali et universitate ville Aqualate. Et homagium deffensionis, ut supra.	
Muntmaneu.	Muntbuy.
Ffrancesch Ça Torra.	Anthoni Riera.
Anthoni Terull.	Gbriel Sancta Çana ²² .
Pere Mestre.	Pere Sancta Cana, son fill.
Anthoni Soler.	Anthoni Soler.
Johan Soler.	Pere Muset.
Anthoni Mestre.	Jacme Mallendich.
Pere Mestre.	Johan Soler.
Johan Guim.	Ramon Pollina.
Johan Benroch.	Ffrancesch Boffill.
Pere ²¹ Maçart.	Johan Mariner del Bauhen.
Pere Guarreja.	Johan Bergadà.
	Anthoni Baç.
	Nadal Maçramon.
	Barthomeu Vidal.
	Pere Cassanella.
	Miquel Borraç.
	Johan Borraç.
	Bernat Simon.
Bellmunt.	Òdena.
Pasqual Ramon.	Anthoni Arlomba.
Johan Mensa.	Bernat Seguarra.
Jacme Segura.	Pere Segarra.

20. Anthoni Domènech del Puyol *cancel·lat*.

21. Rosco *cancel·lat*.

22. Hauria d'èsser *Sancta Cana*.

Anthoni Roscit.
Bernat del Sils.

Porcarices.
Pere Segura.
Ffalip Seret.
Johan Queralt.
Thomas Queralt.
Anthoni Fuster.

Vilanova del Camí.
Johan Cocha.
Guillem Muset.
Nicholau Jacme.
Anthoni Rovira.
Thomas Jacme.

Anthoni Seguarra.
Anthoni Matheu.
Ponç Giner de la Riera.

Tallada.
Ramon Tortosi.
Berenguer Arnau.

4

1463 març 12. Barcelona.

Carta del rei Enric IV de Castella, ja com a rei dels catalans, dirigida a Pere Gonçalbo de Mendoza, capità de la vila d'Igualada, demanant-li que no aturi els processos contra aquells qui atacaren l'exèrcit del Principat en la batalla de Rubinat i que li trameti els presos fets en aquests processos.

[O] Igualada, ACAN, API, Top-835.

Lo rey de Castella etcètera.

Lo lochtinent etcètera. Feels de la magestat del rey nostre senyor, Pere Gonzalbo de Mendoza, som stats avisats de les enquestes fetes contra aquells qui assaltaren en lo camí e mal tractaren los qui eren exits de Robinat assegurats per lo qui aquell castell prengueren. E perquè nostra voluntat és que los qui mal fan e rompen los camins ixta lurs errades sien represos e castigats vos encarregam e manam que les enquestes fetes decontinent nos trame-tau, continuant los processos e enquestes no acabades, e-us metau en segur dels béns dels delinqüents, metent aquells en degut seqüestre e podent haver los homens e delinqüents dessús dits aquells presos e ben guardats nos trame-teu. Dada en Barchinona a XII del mes de març de mil CCCC LXIII.

R. Vitalis

Revers: Als feels, la magestat del rey nostre senyor, los batle e consellers de la vila de Agualada.

1465 gener 8. Barcelona. / 1465 gener 14. Barcelona.

Carta al capità, batlle i jurats de la vila de Piera demanant-los que paguin el sou a diversos homes d'armes, genets i patges que han servit o han de servir a l'exèrcit de Pere de Portugal. Cartes semblants enviades a Olesa, Esparreguera, Collbató, Igualada, Masquefa, Molins de Rei, Monistrol, Sant Cugat del Vallès i al castell de Gelida.

[O] Barcelona, ACA, G, Sèrie general 683, f. 27r-29r.

|f. 27r Als honorables e savis sènyers los capità e batle e jurats de la vila de Appiera.

Honorables sènyers. Nosaltres per dar expedició a la gent a cavall qui és en servey del senyor rey, la qual, com sabeu, ha haver lo sou de les peccúnies de la exacció o subvenció deliberada fer per sosteniment dels mil cccc rocins e alguns pehons, per causa de la |f. 27v guerra segons àmplament ab nostres letres, e altrament són stats certificats, havem feta e ab tenor de aquesta fem assignació a mossèn Gonçalvo Mendis, home d'armes de una part per ell ab son cavall de xxii florins valents xii lliures ii sous, d'altre part per hun seu cavaller de la gineta de vi lliures xii sous. E més, a mossèn Fferrando de Siqueyra, home d'armes, per ell ab son cavall de altres xii lliures ii sous, per ells havedores de les peccúnies de la dita exacció contingents pagar aqueixa vila per los mesos de noembre e deembre,²³ e açó per lo sou a ells degut de la mesada de deembre prop passada, la qual han ja servida. Notificants-vos adonchs les dites coses de nostra part, pregam e encarregam a vosaltres, dits jurats, e per tant servey del dit senyor rey e interès de la cosa pública, requerim vosaltres, capità e batle, que en pagua prorata per les dites dues mesades de continent doneu orde los dessús dits sien paguats de les dites tres quantitats prenants summa de xxx lliures xvi sous, fahent compe-lits e exequcions si mester serà als qui la taxa pagar no volrien. E per res no haire falla, car aquesta ciutat ha ja paguat, e les altres ciutats, viles e lochs del dit Principat feran lo semblant. Volem, emperò, que de les dites quantitats que paguareu als dits mossèn Gonçalvo e mossèn Fferrando, cobreu àpoques, e aquelles nos trametau, per ço que en los comptes ne haia deguda menció. Certificant-vos que si per culpa vostra les dites coses no havien degut compliment, ço que no creem, convindrie provehir-hi promptament ab grans despeses, les quals se haurien pagar de béns dels culpables ha-

23. e deembre *afegit a la interlínia.*

iau-ho tot per entès. E sie nostre senyor Déu en vostra protecció. Dada en Barchinona a VIII de janer de l'any M CCCCLXV. Francesch Colom ardiacha.

Los deputats del General e consell representants lo Principat de Catalunya a vostre honor.

Domini deputati et consilium
Mandavit mihi Anthoni Lombard.

Provata

[f. 28r] Similis. Als honorables sènyers los capitans, batles e jurats de les viles de Eulesa, Speraguera e Collbató. Usque, havem feta, ab tenor de aquesta, fem assignació al honorable mossèn Joan Soler, canonge d'Urgell, de trenta lliures setze sous per ell havedores de les peccúnies de la dita exacció contingents pagar aqueixa vila per los mesos de noembre e deembre passats, e açó per lo sou del corrent mes de janer per hun cavall a la guisa e tres cavallers de la gineta. Notificants.vos, adonch, etcètera, ut super totum.

Similis. Als honorables sènyers los capitans, batles e jurats de les viles de Appiera e Masquefa. Usque, havem feta, ab tenor de aquesta fem assignació a Johan Riberó, per hun genet de VI lliures XII sous. Item a Johan Navarro, de Johan de Morayts per un genet de VI lliures XII sous, per sou a ells degut de la mesada de deembre prop passada. Item a Alfonso Ferrandis, per un genet de VI lliures XII sous. Item a Johan Treverso per un genet de VI lliures XII sous. Item a Bernat Ferrer ab dos ginets de XIII lliures IIII sous, per lo sou a ells degut de la mesada de janer present per ells havedors de les peccúnies de la dita exacció contingents a pagar aqueixes viles per los mesos de noembre e deembre passats. Notificants.vos, adonch, etcètera, ut super totum. Dada en Barchinona a XI de janer de l'any M CCCCLXV. Francesch Colom ardiacha.

Similis. Als honorables sènyers los capitans, batles e jurats de les viles de Molinderreig e de Sant Vincenç dels Orts. Usque, havem feta, ab tenor de aquesta fem assignació al magnífich mossèn Rodrigo Vidal, prothonotari del senyor rey, ab dos hòmens d'armes e cinch genets LVII lliures II sous, per los sou a ells degut del mes de deembre prop passat per ell havedores de les peccúnies de la dita exacció contingents pagar [f. 28v] a aquesixes viles per los mesos de noembre e deembre passats. Notificants.vos, adonch, etcètera, ut super totum. Dada ut in proxima.

Similis. Als honorables e savis sènyers, los sotsveguer, capità, batle e consellers de la vila de Agualada. Usque, havem feta, ab tenor de aquesta fem assignació a Johan de Claramunt, donzell, home d'armes, ab cuyrasse cuberta e ab page, de XII florins valents XII lliures II sous, d'altre part per un genet de VI lliures XII sous. Item a Galceran Muntaner, home d'armes, ab cavall encubertat, ab cuyrasse sens rest, e ab page XII lliures II sous, d'altra

part per un genet vi lliures xii sous e açó per lo sou a ells degut de la mesada de janer present, la qual han a servir. Item a Pere [Muntané] per tres genets de xviii lliures xvi sous, per lo sou a ell degut de la mesada de deembre prop passada la qual ha ja servida, per ells havedores de les peccúnies. Notificants.vos, adonch, etcètera, ut super totum. Dada en Barchinona a xi de janer de l'any M CCCCLXV. Francesch Colom ardiacha.

Similis. Als honorables e savis sènyers, los sotsveguer, capità, batle e jurats de la vila de Monistrol. Usque, havem feta, ab tenor de aquesta fem assignació a Pere Rodrigues per un genet de vi lliures xii sous e açó per sou de la mesada de janer present per ell havedores de les peccúnies. Notificants.vos, adonch, etcètera, ut super totum. Dada en Barchinona a xii de janer de l'any M CCCCLXV. Francesch Colom ardiacha.

Similis. Als honorables e savis sènyers, los sotsveguer, capità, batle²⁴ e jurats de la vila de Sant Cugat del Vallers. Usque, havem feta, ab tenor de aquesta fem assignació a Ffranci Alamany per un cavall, page e quatre genets de xxxviii lliures xii sous per lo sou a ell degut de la mesada de deembre prop passada per ell havedores de les peccúnies. Notificants.vos, adonch, etcètera, ut super totum. Dada en Barchinona a xiii de janer de l'any M CCCCLXV. Francesch Colom ardiacha.

|f. 29^r Similis. Als honorables e savis sènyers, los sotsveguer, capità, batle²⁵ jurats del castell de Gillida. Usque, havem feta, ab tenor de aquesta fem assignació a Johan Viera oer un genet de vi lliures xii sous, per lo sou de la mesada de janer present per ell havedores de les peccúnies etcètera. Notificants.vos, adonch, etcètera, ut super totum. Dada ut in proxima.

6

1484 febrer 25, Igualada.

Memorial de les armes que els habitants de la vila d'Igualada mostren al Consell de la Universitat de la vila.

[O] Igualada, ACAN, API, Top-234.

24. batle *afegit a la interlínia*.

25. batle e *afegit a la interlínia*.

26. Una ballesta *cancel-lat*.

[f. 1^r] Memorial de les armes que los singulars de Agolada
han denunciades al notari de la cort.
Die mercurii xxv^o febroarii anno M CCCC LXXXIII^o.

Miquel Gatell	Dues lances Dos punyals Un broquer
Pere Mas	Una lansa Un broquer Una ballesta
Pere Tria	Una lansa Una spasa Una tauletxina
Berenguer Bofill	No té nengunes armes
Pau Solanelles	Sis lances Una ballesta Dues spases Tres pavesos ²⁶
Antoni al Minja	Un pavés e tauletxina Unes cuyraces Una ballesta Una spasa Item lances e moltes altres armes.
Mateu Bonastre	Una lansa Un broquer Una spasa

Die jovis xxvii^o febroarii

Serranch Artigó	Una lansa Un broquer Un pavés Una spasa de dues mans
Antoni Çabata	Set ballestes Cinch lances Una visarma Dos dalls Una spasa de dues mans Dues spases de una mà Una pavesina
Dalmau Mercader	Tres spases de una mà Una spasa de dues mans Dues lances Un broquer e una tauletxina Unes cuyraces Dues ballestes

Die veneris xxviii febroarii

Antoni Santacana, sastre.	Una lansa Spasa, broquer e servellera
^{f. 1v} Bernat Bertran	Una lansa Dues spases Un broquer e servellera
Antoni Rossera	Una lansa Un broquer e una servellera Tres pavesos
Pullma	Una spasa de una mà Un dall
Antoni Simón	Un dall, un pavés Una lansa curta
Antoni Pont	Dues lances e una mige lansa Una ballesta Un pavés Una spasa de una mà
Melchior Rejadell	Una ballesta ab son arreu. Una spasa de una mà Unes cuyrasses Una lansa
Antoni Riba	Dues spases Un broquer Una lansa
Berenguer Giner	Dues lances Una spasa de una mà
Anthoni Rovires	Tres spases de una mà Dues lances Dues cervelleres Un broquer Una ballesta e un dall
March Catarró	Un dall Una cuyrassa
Felip Vallès	Un pavès Una darga Una visarma Una salada
Johan Francolí, farré.	Una lansa Un broquer, una cervellera Una spasa e dos [cassurs] Un pavès
Johan Manresa	Una lansa vigatana

Johan Gili	Una ballesta Una spasa Una visarma
Pere Lobet	Dues lanses Una lansa Una cervellera
Francí Granell	Una spasa Una lansa
Johan Nicholau	Una spasa de una mà Una ballesta Una cervellera e guant de malla
Johan Bertran	Una lansa viguetana Una spasa, una cervellera Quatre cuyrasses
^{f. 2r} Antoni Domènech	Una lansa Un broquer e una spasa
Barthomeu Vall	Una lansa Una spasa de una mà Un broquer, cervellera Spasa de dues mans Guant de malla
Johan Matheu	Una lansa Un broquer Una pavesina Un punyal Una spasa

Die sabbati prima marcii

Johan Francolí	Una lansa Un broquer
Pere Palegrí	Una lansa Un broquer foredat Cervellera
Andreu Colomer	Ballesta Espasa
Vicens Ballester	Una lansa Un broquer e cervellera Guant de malla Una coltellina
Pau Nadal	Un dall Una spasa e broquer Un punyal

Pol Junyent Molins

Johan Borràs	Tres lances Spasa, broquer, cervellera Guant de malla
Pere Bonastre	Una ballesta Spasa de una mà Broquer Dues lances, una de genetari, altra larga Un pavès Dues visarmes
Johan Trie	Una lansa, dues spases de una mà Dos pavesos Dues visarmes
Guillem Almige	Lansa Spasa Cuyrasses
Franch Balaguer	Una lansa, un broquer Una spasa de dues mans
Johan Mertí	Una spasota Dues lansotes
Baltasar Soler	Una lansa Un broquer Una spasa de dues mans Un dall
Anthoni Spelt	Una lansa Una spasa
Guillem Fons	Lansa Broquer
^{f. 2^o} Miquel Terri	Una lansa Un pavès Una darga, spasa Punyal

Die dominica secunda marcii

Johan Codorniu	Una lansa Una spasa de una mà
Johan Almanar	Una lansa
Johan Parrell	Una lansa ²⁷ Un dall
Johan Santacana	Una lansa Una spasa
Anthoni Torelló	Una lansa Una spasa Un pavès

27. Un dall *cancel-lat*.

Die lunne III^o marcii.

Pere Pi	Una lansa Una spasa Un broquer, punyal
Vicenç Ganella	Lansa vigetana Spasa, broquer Punyal
Pere Rejadell	Lansa Dues spases de una mà Ballesta ab gorniment Cuyraces
Johan Rejadell	Lansa Spasa Pavès Cuyraces
Pere Claramunt	Una ballesta
Miquel Trullols	Una lansa larga Broquer Spasa de una mà Dos pavesos Una ballesta Dues lances curtes
Johan Canaletes	Una lansa Una ballesta Cervellera
Pere Rosseta	Un dall Una ballesta
Jacme Ganella	Una lança Una spasa
Pere Sastre	Una lansa Spasa Cervellera Broquer
f. 3 ^r Guillem Muntaner	Una lansa Un dall Una pavesina de fust Tres cervelleres Dues sapases
Pau Puiggros	Dues lanses Una spasa
En Ledó	Una ballesta Una spasa Una lansa Un pavès
Franch Sala	Un pavès Una tauletxina Una lança Una spasa Dos pavesos Un broquer

Pol Junyent Molins

Johan Rossich	Lansa Spasa Broquer Ballesta Cervellera
Miquel Bremon	Lansa Spasa Broquer Cervellera
En Nofre	Un dart Cervellera, dues spases Taufetxina
Franci Ferriols	Una lansa Ballesta Un pavès
Pere Mallenduch	Una lansa Ballesta Un pavès
Jaume Glavades	Una lansa Un dall Un dart
Anthoni Carulla	Un punyal Una lansa trancada
Bernadí Sala	Una lansa Broquer Punyal, cervellera
Anthoni Fabregues, teixidor	Una lansa Un broquer Una spasa
Antoni Massaguer	Una lansa Un broquer
En Febrer	Una lansa Un broquer
^{f. 3v} Antoni Lobet	Sapasa Lansa Broquer Dall
Antoni Sparça	Una lansa Una spasa Un punyal
Johan Borràs	Ballesta Lansa Spasa Broquer
Johan Poble	Lansa Spasa Broquer

Die martis quarta marcii

Johan Muset, pus vell	Dues lanses Un broquer
Pere Amat	Tres lanses Dues cervelleres Dues spases de una mà Una spasa de dues mans Dos broquers Un pavès
Guillem Sala	Dues lanses Un broquer Dues spases
Barto Torrent	Una lansa Un broquer Una spasa

Die jovis VI marcii

Jo, Muset, pus jove	Una lansa Una spasa Un dall
Pere Portella	Dues lanses
Johan Turull	Una lansa Broquer Spasa Cuyraces
Angel Millar	Una lansa Un pavès Una spasa de una mà Una spasa de dues mans
Jaume Udet	Una lansa Una spasa
Johan Pasqual	Una lansa Spasa de una mà Spasa de dues mans
Antoni Matheu, maior de dies	Un pavès Dues cuyraces Tres lanses e quatre spases Tres broquers
^{f. 4r} Antoni Ripoll	Lansa Ballesta Broquer Pavès